

FORORD

»**Spaß muss sein**« er en antologi med humoristiske tekster til tyskundervisning på de gymnasiale uddannelser. Den henvender sig til kursister, der har tysk som fortsættersprog og kan anvendes på både B- og A-niveau. Antologiens titel henviser på den ene side til en tysk talemåde, der fx siges efter en lidt for grov vittighed, da talemåden beskriver noget, der var ment som spøg. På den anden side antyder modalverbet »müssen« med sin implikation af nødvendighed allerede et anspændt forhold, som nogle vil påstå, tyskere har til humor. Tyskere er jo ikke ligefrem kendte for deres humor. Den tyske komiker Dieter Hallervorden har engang sagt, at »Deutscher Humor ist ja ein echter Schlankmacher: Man muss meilenweit laufen, bis man ihn trifft.« At det heldigvis ikke er sandt, har talrige forfattere og værker for længst til fulde bevist. Men denne stereotyp om tyskernes manglende humor har en helt speciel historie og den spores ganske kort i bogens første indledende afsnit.

Teksterne i »**Spaß muss sein**« er ubearbejdede og autentiske. De indgår pga. deres egnethed og anvendelighed i fremmedsprogsundervisning. Det udvidede tekstbegreb ligger til grund for antologien og der indgår et bredt spektrum af genrer: cartoon, comic, karikatur, popsang, kabaretsang, novelle, digt, uddrag af selvbiografi og emailkorrespondance. Bogen har fokus på nyere tekster for at tilgodese humorens forskelligartethed i dagens Tyskland og for at give plads til forskellige stemmer fra et mangfoldigt og pluralistisk samfund. Ligesom i andre lande er humor i Tyskland mange ting, forfattet af alskens fjer. Humor, som både er en kulturel og personlig størrelse, tager form som kynisme, sarkasme, ironi, ordspil, vittigheder, stand-up, comic, nonsens etc. Netop denne diversitet kræver forskellige bud på definitioner af humor, som gives i bogens andet indledende afsnit og et overblik over de vigtigste virkemidler, som gives i det tredje indledende afsnit.

Bogens struktur afspejler ligeledes denne diversitet. »**Spaß muss sein**« er opdelt i tre hovedområder:

I bogens første kapitel »**Alltägliches**« undersøges emner fra dagligdagen: *skole* (Stein, Wise Guys, Kaminer), *livet som teenager* (Müller), *forholdet til sig selv* (König) og *søskende* (Fischer). Specielt teksterne om skole viser, at humor kan involvere et hierarkisk forhold, hvor man kan le ad nogen, som Aristoteles, hans lærer Platon og senere Thomas Hobbes beskrev i deres overlegenhedsteorier. Grin tilkendegiver overlegenhed ifølge deres teorier: man griner ad en der er underlegen, fordi man ved bedre. Humor opstår på grund af andres utilstrækkeligheder. Kapitlet er et udtryk for humors mangfoldighed: ligesom der er mange ting, der betegnes som humor i hverdagen (og ikke alle kan fremkalde et smil eller få os til at grine), så har litteraturen også en bred vifte af muligheder for at afspejle det latterlige, det sjove, det ironiske, det groteske eller det tragikomiske.

Modsætninger er omdrejningspunktet for kapitel to »**Gegensätzliches**«. Inkongruensteorierne i det 17. og 18. århundrede prøvede at forklare humor med diskrepansforhold: diskrepans fx mellem det ideelle og det reelle eller forventninger og realiteten. I bund og grund bygger inkongruensteorierne på misforhold i det, vi observerer. Hvad der opfattes som disharmonisk eller som modsætninger, er til en vis grad individuelt bestemt. Modsætninger, som er kulturelt, socialt og historisk betingede, skal have en personlig relevans for at være sjove. Kapitlets tekster tager fat i forskellige slags modsætninger og rører ved alvorlige emner såsom: *historisk og nutidig racisme* (Gernhardt, Jung, Kazim), *indvandring og assimilation* (Yanar) og *stereotyper om mænd og kvinder* (Bennet). At kontraster kan være så skarpe, at de kan føre til meningsløshed, viser Krüss i sit nonsens-digt.

Det absurde, sorte og kontroversielle belyses i bogens sidste kapitel »**Absurdes**«. Ud over *hverdagens absurditet* (Martenstein, Evers) er temaerne for det meste kontroversielle eller tabubelagte: *terrorisme* (Schmickler) og *tortur* (Stein, Schmickler), *mørke hemmeligheder* (Masomi) og *atomkrig* (Richert). Det er ikke hyggeemner til familiefester. Humor giver her ifølge Freuds psykoanalytiske teori plads til at italesætte og grine ad det fortrængte – det man egentlig ikke har lyst til at tale om eller tør grine ad. En comic som fx Richerts, der viser en mor med sit barn efter en atomkrig, bryder med konventioner og provokerer. Humor leger med chokket og udmønter sig i det absurde.

Teksterne i de enkelte kapitler kan også læses uafhængigt af hinanden, da de kredser om forskellige emner og varierer i genre, længde og sværhedsgrad. I bogen findes der til hver tekst øvelser om tekstens humor. Mange andre opgaver findes på forlagets hjemmeside. Formålet med opgaverne er at støtte **udvikling af elevernes kommunikative kompetencer** i forbindelse med tekstarbejdet. At forstå en tysksproget tekst i dybden kan være en udfordring; at forstå humor i en tysksproget tekst kan være en endnu større udfordring. Derfor giver opgaverne i bogen og på hjemmesiden en hånd i selve læseprocessen med den klassiske tredeling: *Vor dem Lesen, Zum Lesen og Nach dem Lesen*. Her **stilladseres læseprocessen** med opgaver, der indeholder tematisk, leksikalsk eller grammatisk forberedelse til teksten, opgaver knyttet til læsestrategier, der kan anvendes i forskellige faser af læseprocessen og opgaver til tekstforståelse. Begge receptive færdigheder kan trænes parallelt, da der ligeledes ligger **links til lydfiler på hjemmesiden**, så eleverne kan læse og lytte samtidigt. Da de receptive færdigheder hænger uløseligt sammen med de produktive, er der også opgaver til små **skrive-, samtale- og præsentationsøvelser**. Her er der lidt at vælge imellem, så man som lærer kan finde noget til dagens fokus og klassens behov.

Havdrup, januar 2020
Jana Pohl